

zakonov. Tako nam je očito, da niti to določilo o ustrahovalnem nadzoru pri bogoslužnostih šolske mladine ne bi smelo nadzora izročiti šoli.

Dokazano je torej, da odlok deželnega šolskega sveta v Trstu z dne 1. decembra 1902, št. 1078, nima pravne moči. Prepričani smo tudi, da šolske oblasti to vedo in čutijo same, ker v Trstu in vsi okolici ne vodi učiteljstvo ljudskih šol mladine ob nedeljah in praznikih v cerkev in celo na državnih ljudskih šolah se udeležujejo otroci le od tretjega razreda naprej skupne šolarske maše in ne farne maše. Nekaj sežanskega okraja spada pod tržaško škofijo in tudi za ta del je bil izdan enak odlok, a vendar še danes se to ne vrši. Pri okrajni učiteljski skupščini 8. oktobra 1904 je hotel neki učitelj s tehtnimi dokazi izpodbijati pravno moč temu odloku, a predsednik mu je odvzel proti določilom konferenčnega reda besedo, ker je čutil, da bi slišalo učiteljstvo neizpodbitne dokaze.

Razvidno je torej, da se hoče dati pravno veljavo temu odloku le po Istri in še tu le tam, kjer hoče okrajni ali deželni nadzornik kako učiteljsko osebo pristransko šikanirati. Nam je znano, da je tudi po Istri mnogo krajev, kjer bi moralo učiteljstvo po tem odloku šolsko mladino zbirati in jo voditi v cerkev, a je ne vodi in v mnogih krajih niti ne nadzoruje. Povedali smo že, da ta odlok ne izvzema niti učiteljev organistov, in povedali smo, da je prepovedal s tem odlokom deželni šolski svet posredno učiteljstvu orglanje. Vemo pa tudi, da se vsem zaraditega nič ne zgodi, a le tam, kjer službuje nadzorniku neljuba učiteljska oseba, dobi ta odlok moč, ako je že drugače ne more šikanirati. Prične se na podlagi tega odloka preganjanje, in če je nadzornik prepričan, da je dotična oseba v kraju, kjer službuje, zadovoljna, izposluje, da je prva kazen premestitev disciplinarnim potom, ker s tem dobi lepo priložnost, da šikanuje še drugo mu neljubo osebo, ki jo prestavijo v kraj, kjer je služboval disciplinirani tovariš, zato mu pa velja izgovor »iz službenih ozirov«. Tega pa ne moremo označiti z drugim atributom kakor s pristranostjo šolskih nadzornikov. Pristranost pa je v vsakem uradnem poslovanju prepovedana in zato ne sodijo taki pristranski možje na mesta, ki jih zavzemajo. Ne moremo nič drugega kakor vprašati, čemu ne vprašajo državni in deželni poslanci ministra, zakaj trpi to in zakaj ne ostrani tako pristranskih mož?

Za danes bodi dovolj, a če ne bo dosti, bomo v prihodnji priliki postregli s podrobnostmi!

Pisarna

za zdravljenje naših bolnih stanovskih, družabnih, uradnih, književnih, narodnostnih in političnih razmer.

XXIX.

Vprašanje: Na deželi, kjer šole nimajo posebnih telovadnic v šoli ali v pokritem prostoru, se pozimi, pa tudi poleti ob slabem vremenu ali veliki vročini ne more telovadba poučevati. Po učnih načrtih se na mešanih šolah med telovadbo dečkov dekleta poučujejo v ročnih delih.

Kaj se naj (n. pr. na dvorazrednici) ukrene takrat z dečki istega razreda, ko telovadba ni mogoča, a deklice vendar lahko imajo ročna dela? V. V.

Odgovor: Ako je Vaš urni red od okrajnega šol. sveta potrjen, se morate ravnati po njem, t. j. deklice se uče ročnih del, dečki pa telovadijo. Ako pa le ni mogoče

mogoče telovaditi, imajo dečki prosto, ako domača učiteljska konferenca drugače ne sklene in ako na podlagi teh sklepov okrajni šolski svet drugače ne ukrene.

Dohtar Trn.

XXX.

Vprašanje: Imam 4 kvinkvenije in sem v I. plačilnem razredu. Učiteljski izpit imam od 30. aprila 1880, def. sem postal 24. oktobra 1880.; funkcijske doklade imam 100 K; koliko penzije dobim? Nezvan.

Odgovor: Ako boste dokazali nesposobnost za službovanje, t. j. bolezen, Vam utegnejo po § 64. zakona z dne 30. julija 1900 odmeriti pokojnino za 26 let od Vaših skupnih dohodkov (2020 K), t. j. 1600 K plače, 4 kvinkvenije a 80 K (320 K) in 100 K funkcijske doklade 72% (t. j. za 10 službenih let 40%, za 16 službenih let 32%), kar bi znašalo = $2020 \times 72 = 1454$ K 40 h.

Dohtar Trn.

Iz slovanskih pedagoških časnikov.

Priobčuje —b—.

II.

Volitve.

»Vestnik«, organ osrednjega društva učiteljev na Moravskem, pripravlja učiteljstvo za živejše sodelovanje v politiki. V 50. številki je list priobčil članek pod gornjim naslovom. Članek bi se dal upoštevati tudi pri Slovencih.

* * *

Sprejeli so v moravskem dež. zboru nov volilni red in Moravska stoji zopet pred volitvami. Kakor poročajo listi, se stranke že pripravljajo na boj, javljajo imena kandidatov, sploh pripravljajo torišče, zakaj do 1. julija 1906 se imajo izvršiti nove volitve.

In učiteljstvo?

Stari nazor, da neposrednje in živo sodelovanje v politiki onemogočuje njegovo učiteljsko delo, ta nazor se smatra med naprednim učiteljstvom že davno zastarelim in nemogočim. Politika je učiteljstvu vsaka delavnost sredi občanstva, delavnost ki vodi narod k vplivu, do vlade, sovlade, do avtonomije. Kar še manjka, pogreški se morajo popraviti stem, da se izpremeni javno mnenje, da se poučuje o smereh in o koristnejših reformah in novih načinih društvenega življenja, o ustavoznanstvu, njegovih nedostatkih in potrebah. Politika je nadalje spoznavanje gmotnih in duševnih potreb in pravic, je razvoj energije je izkoriščanje danih razmer in zakonov v dosego materialnega in duševnega blagra. V nravnem oziru gre tu za poravnanje društvenih razločkov, za odstranitev brezpravnosti in sebičnosti, za preprečenje nasilstev in izpolnjevanje pravičnosti, za pridobitev svobode in vseh jamstev za kulturni razvoj.

Ako tako tolmačimo politiko, ali ni dolžnost učiteljeva, ki ne vidi svoje naloge samo v tem, da nauči dete poštevanke ali stavkove analize, ampak ki vidi v otrokih bodoče občane, ali ni naravnost dolžnost narodnega učitelja, hoditi med ljudstvo in izkušati spoznati do pičice vse razmere, za katere mora v šoli učence pripravljati? In ne tikajo se vsi javni dogodki povsod in vedno v prvi vrsti šole in občne prosvete? Ali nima tu učitelj stati na straži? In končno ali ni učitelj tudi občan? Vse dolžnosti občanske moramo izpolnjevati, zato se tudi ne damo omejevati svojih občanskih pravic. Doba, ko se je učitelj bal in se je moral

bati, udeležiti se »političnega« shoda, ko se je bal javno odpreti usta, četudi samo v obrambo, ta doba je že davno minila. Zlasti premenitev volilnega reda, v katerem se razširja volilno pravo na široke sloje, kategoriški imperativ vsakemu naprednjemu učitelju, da se ne izogiblje politični borbi in političnemu življenju, ampak da po delavni udeležbi poizkuša pridobiti javno mnenje za napredno stvar.

Po seonjih izkustvih bo prva naša naloga, spomniti javnost na našo pravično zahtevo, da bi bili v redovih nove zbornice tudi učitelji — poslanci. Od izpolnitve te zahteve učitelji takrat ne smemo odstopiti. Pomnoženje mandatov ponuja najlepšo priložnost, da nas upoštevajo, če ne iz stanovskih ozirrov, vsaj iz kulturnih, in da nam končno ugođe. Nečemo vnaprej samo praznih obljub niti laskavih besed. Učiteljstvo bi izvedlo najskrajneje konsekvence v drobnem narodnem delu, če bi moralo oditi zopet praznih rok.

Toda ne tajimo tudi žalostnega dejstva, da je ta brezuspešnost poslednjih učiteljskih kandidatur večjidel naša lastna krivda. Med nami je še vedno znaten odstotek ljudi, ki nimajo smisla za to stanovsko dolžnost, zakaj v njih še vedno tiči stari, na vse strani odvisni, pohlevni in sključeni kantor. To se mora odpraviti. Najprej je treba, da vsak izmed nas pošteno deluje v šoli in v javnosti. Samozavest in samostojnost prideta sami. Končno igra tu veliko vlogo tudi udobnost in lenoba.

Ako nas teh nečednosti ne reši klerikalna domišljavost, prešernost in neutrudljivost, vladohlepnost klerikalnih prvoboriteljev, seveda, potem bomo prisiljeni reči: Nostra culpa! Nostra maxima culpa!

Iz naše organizacije.

Kranjsko.

Ljubljansko učiteljsko društvo vabi svoje p. n. člane tem potom na redni letni občni zbor, ki bo v sredo, dne 21. februarja, ob osmih zvečer z običajnim vzporedom v gostilni pri Novem svetu na Marije Terezije cesti, v posebni sobi pri vходу na levo.

K obilni udeležbi vabi odbor.

Pedagoško društvo v Krškem zboruje dne 22. februarja ob 10. uri dop. v risarski dvorari meščanske šole v Krškem. Vzpored: 1. Društvene zadeve in nasveti. 2. Nova pota v jezikovnem pouku. (Poroča g. Josip Brinar.) 3. O umetniški vzgoji. (Por. g. Karel Humek.) 4. Plače meščanskih učiteljev na Kranjskem. (Por. g. nadzornik Ljud. Stiasny.) 5. Najnovejši pojavi na pedagoškem polju.

K prav obilni udeležbi vljudno vabi v imenu odbora Josip Brinar, t. č. predsednik.

Štajersko.

Učit. društvo za ljutomerski in gornjeradgonski okraj je imelo dne 1. svečna občni zbor v Franc-Jožefovi šoli v Ljutomeru. — Predsednik pozdravi navzoče in novega člana tov. Rajha od Sv. Duha na Stari gori. — Tajnik poroča o društvenem delovanju v preteklem letu. Društvo je imelo 6 zborovanj: 4 v Ljutomeru, 1 v Radincih in 1 na Cvenju. Pri teh zborovanjih je bilo 6 predavanj, 7 poročil, 6 dopisov in 15 predlogov. V tem letu je prišlo tudi končno do izpremembe pravil. Društvo je jako napredovalo na pristopu novih članov, namreč od 31 na 45. Blagajnik toži po svoji stari navadi o pomankljivem plačevanju članarin, katere točnost naj bi postala nova navada. Freuensfeldova

ustanova znaša 1000 K, obresti 40 K. Blagajnik predlaga, da se po nekem društvenem sklepu naroči za teh 40 K Gabrščkova mladinska knjižica za 12 šol ljutom. in gornjeradgonskega okraja.

Glede naročitve časnikov za prihodnje leto se je vnela jako živahna debata. »Slov. učitelj« se proglašuje kot nepotreben za društvo in pri glasovanju pade z nad $\frac{2}{3}$ glasov, za 5 glasov.

Pri novih volitvah se je odbor nekaj predrugačil. In sicer sestoji sedaj sledeče: predsednik: nadučitelj Tomazič — Stara cesta; podpredsednik: nadučitelj Cvahte — Mala nedelja; tajnik: učitelj Čeh — Ljutomer; blagajnik: realčni učitelj Kryl — Ljutomer.

Stanovska zavest novoizvoljenega predsednika nam jamči, da bo tudi prihodnje leto društvo vrlo uspevalo.

Tov. Vauda prečita jako zanimiv članek o delovanju okraj. učit. društev in predlaga, naj si napravi odbor za vseletno delovanje nekak načrt.

Ravnatelj Robič se oglasi, da poroča pri zborovanjih o aktualnih pedagoško-didaktičnih in šolsko-političnih vprašanjih, ki jih povzame iz društvenih listov.

Sklepno predlaga tov. Dostal, naj se vabijo še nečlani tovariši v našem okraju k pristopu pismeno s prigrasnico, ki jo naj podpišejo, da bomo enkrat vsi pod skupno stanovsko streho.

Goriško.

Na podlagi novega zakona z dne 14. januarja 1906 št. 10 se je uvrstilo učiteljstvo goriškega okraja takole:

I. plačilna vrsta z letno plačo 1600 K:

Jug Tomaž, Solkan, 1858*); Benko Ivan, Sovodnje, 1864; Poniž Ambrož, Rihenberg, 1864; Strnad Franc, Černiče, 1864; Lukančič Tomaž, Gabrije, 1869; Čopi Josip, Cerovo, 1872; Sedevič Blaž, Vogrsko, 1872; Kragelj Josip, Gradišče, 1874; Lovrenčič Matija, Št. Peter, 1874; Orel Josip, Prvačina, 1876; Vilhar Franc, Kronberk, 1876; Furlani Leopold, Standrež, 1877; Zorn Ivan, Vrtojba, 1880; Bajt Franc, Ajdovščina, 1880; Bele Anton, Osek, 1880; Mlekuž Anton, Čepovan, 1881; Rustja Anton, Tribuša, 1880; Balič Josip, Vrh, 1881; Čibej Edmund, Dol, 1881; Medvešček Peter, Sv. Križ, 1881; Vodopivec Janko, Kamnje, 1881; Budal Josip, Podgora, 1882; Kavš Ivan, Šmarje, 1882; Vrč Alojzij, Kanal, 1884; Cencič Davorin, St. Florjan, 1885; Prinčič Edvard, Pevma, 1885.

II. plačilna vrsta z letno plačo 1400 K.

Križman Ignacij, Dornberg, 1886; Pavlin Leopold, Ročinj, 1886; Leban Franc, Trnovo, 1887; Sušmelj Josip, Ravnica, 1887; Možina Anton, Brje, 1888; Poberaj Avgust, Kojsko, 1889; Strgar Franc, Deskle, 1889; Tomazič Andrej, Lokavec, 1889; Krnac Anton, Vipolže, 1891; Bitežnik Josip, Bate, 1893; Vižintin Rudolf, Renče, 1893; Medeot Anton, Ločnik, 1892; Kodrič Artur, Podgora, 1894; Križman Franc, Šempas, 1894; Golja Franc, Levpa, 1895; Urbančič Alojzij, Miren, 1895; Vidoc Josip, Ločnik, 1895; Širca Ernest, Podgora, 1895; Pavlica Ulrich, Bukovica, 1897; Urbančič Josip, Bilje, 1897; Benič Mavricij, Vedrijan, 1898; Gorjup Rihard, Avče, 1898; Klavora Henrik, Gorenje polje, 1898; Kumar Rudolf, Šmartno, 1898; Merljak Franc, Batuje, 1898; Merrolja Franc, Dobravlje, 1898; Vodopivec Anton, Grgar, 1898; Bratina Karel, Zablje, 1899; Ferlat Ante, Rupa, 1899; Gradnik Rajko, Kozana, 1899; Kuntih Maks, Solkan, 1899; Orel Rihard, Dornberg, 1900; Rožič Jakob, Gradišče, 1900; Musič Anton, Plevé, 1901; Gregorič Vinko, Opatjeselo, 1901.

III. plačilna vrsta z letno plačo 1200 K*)

Bric Josip, Gabrije, 1902; Drovčnik Josip, Renče, 1902; Zorn Franc, Vrtovin, 1902; Gorjup Alojzij, Lom, 1903; Kunc Ivan, Kal, 1903; Likar Ladislav, Ozeljan, 1903; Peršič Adolf, Voglarji, 1903; Zajec Josip, Srednje, 1903; Baša Franc, Bra-